

JAARVERSLAG 2012

Juni 2013

Stichting Oude
Gelderse Kerken

Jaarverslag 2012

Stichting Oude Gelderse Kerken

Inleiding

De Stichting Oude Gelderse Kerken (SOGK) wil graag een maximale bijdrage leveren aan het behoud van religieus erfgoed in de provincie Gelderland. Daartoe worden allerlei activiteiten georganiseerd die het belang van het behoud van religieus erfgoed duidelijk maken.

De SOGK ondersteunt ook kerkbesturen en eigenaren bij het beheer van hun (monumentaal) religieus erfgoed. En de SOGK neemt religieus erfgoed onder bepaalde voorwaarden in eigendom over, wanneer de oorspronkelijke eigenaren de last ervan om uiteenlopende redenen niet meer kunnen dragen. Voor de overgenomen gebouwen wordt een gedeeltelijke (multifunctioneel gebruik) of een volledige herbestemming nagestreefd.

Verwerving

De SOGK heeft per ultimo van dit jaar in goed overleg de beide kerkgebouwen van de Protestantse Gemeente van Drempt en Oldenkeppel overgenomen, te weten de Sint-Joriskerk in Voor-Drempt en de Petrus-en-Pauluskerk in Hoog-Keppel. De overdracht vond op 21 december plaats in eerstgenoemde kerk. Voor de Sint-Joriskerk zijn restauratiewerkzaamheden gepland, die in 2013 zullen plaatsvinden. De financiering daarvan is verzekerd.

Van beide kerken waren de torens al een jaar eerder aan de SOGK overgedragen. De restauratie van de toren van de Sint-Joriskerk, die eind 2011 werd uitgevoerd, is op 23 mei van het verslagjaar feestelijk afgerond met het terugzetten van de haan op de toren door gedeputeerde mevrouw J.M.E. Traag.

Momenteel is met een aantal eigenaren overleg gaande over de toekomst van hun monumentale kerkgebouwen. In twee gevallen wordt concreet onderhandeld over de eventuele overname van de betrokken kerk in 2013. De SOGK gaat uit van een regelmatige groei van haar bezit, met een maximum van twee overnames per jaar.

Beheer van eigendommen

De SOGK heeft op dit ogenblik tien kerken, één synagoge en drie torens in eigendom. De staat van onderhoud van deze objecten wordt regelmatig gecontroleerd door de Stichting Monumentenwacht. Voor meer informatie over

Voor-Drempt. Foto: T.Koele.

'Terugkijkend moeten we dankbaar zijn dat het zo gegaan is. De kerken van Drempt en Hoog-Keppel zijn fantastische en beeldbepalende gebouwen en de mensen in de omgeving, ook de niet-kerkelijken, dragen beide kerken een warm hart toe. Maar niet ten koste van alles. En nu we de beide kerken hebben overgedragen aan de SOGK, is hun toekomst veiliggesteld en zijn wij van een grote zorg af. De gesprekken met de SOGK verliepen in een zakelijke, prettige sfeer. Een datum voor de volgende vergadering bepalen was vaak het moeilijkste punt van de agenda...'

W. van Lynden, in 2012 voorzitter van de kerkrentmeesters Hoog-Keppel en Drempt

onze gebouwen, zie de website www.oudegeldersekerken.nl. Het beheer van de kerken is in handen van de Plaatselijke Commissies (PC's). Zij zorgen voor een zo goed mogelijke exploitatie van het gebouw.

Het bestuur van de SOGK streeft ernaar de PC's zo zelfstandig mogelijk te maken. Het uiteindelijke resultaat zal niet overal hetzelfde zijn, maar aangepast aan de plaatselijke situatie. Zo is in het kader van deze ontwikkeling rond de Oude Calixtuskerk in Groenlo – een van de SOGK-kerken met een heel scala van activiteiten – in dit jaar de Stichting Oude Calixtus (SOC) gevormd. Hierin zijn alle activiteiten in en rond de kerk samengebracht; de leden van de Raad van Toezicht van de SOC worden door de SOGK benoemd.

Investeringen

Al sinds de overname van de Sint-Antonius-van-Paduakerk in Kranenburg bij Vorden is het de bedoeling om vóór de kerk een entreegebouw op te trekken. Hierin zullen een aantal functies een plaats krijgen die van groot belang zijn voor het Heiligenbeeldenmuseum dat in de kerk wordt geëxploiteerd door de Stichting Vrienden van de Kerk op de Kranenburg (VKK). Alle benodigde vergunningen en een wijziging van het bestemmingsplan waren verkregen, maar de financiering van de betrokken investering bleek niet eenvoudig, waardoor het project werd vertraagd. Tot groot genoegen van SOGK en VKK besloten Provinciale Staten van Gelderland in december van het verslagjaar dat zij bereid zijn een deel van deze kosten (175.000 euro) voor hun rekening te nemen. Daarmee is de financiering rond en zal het entreegebouw nog in de eerste helft van 2013 worden gebouwd en in gebruik genomen.

'Zoals ik (...) al zei: ik vind Venster beter worden. Meer inhoudelijke artikelen, die toch niet te zwaar of te lang zijn. Een geweldige greep is het naar mijn mening om de Plaatselijke Commissies naar voren te halen die van levensbelang zijn voor de stichting. En dan iets over de activiteiten, iets over nieuwe uitgaven, ja, het blad wordt steeds meer de moeite waard.'

Annemarie Slager, donateur SOGK

Contacten met donateurs en belangstellenden

Het aantal donateurs was aan het einde van het verslagjaar 1.000. Voor het komende jaar staan verdere acties op het programma om meer donateurs te werven. Verder worden om het belang van het behoud van Religieus Erfgoed in Gelderland uit te dragen en om meer bekendheid aan SOGK en haar activiteiten te geven, het kwartaalblad Venster, naar 300 extra adressen in Gelderland gestuurd. Zoals gemeente besturen, provincie, notarissen, archieven. Er werden dit jaar weer twee excursies georganiseerd. De eerste op 2 juni naar vier historische kerken in Rheden, Velp en Ellecom en de tweede op 29 september naar meerdere kerken in Vianen. Aan het eind van het verslagjaar is een nieuwe excursiecommissie aangetreden onder leiding van Frits van Lochem. De SOGK is de 'oude' commissie, die de laatste jaren onder leiding stond van Karel Emmens, veel dank verschuldigd voor het vele werk dat zij jarenlang op dit gebied gedaan heeft.

Ons blad Venster verscheen ook dit jaar vier maal. Elk nummer bevatte een artikel over een onderwerp dat verband houdt met kerken in Gelderland; zij gingen dit jaar respectievelijk over de kapel van De Molenberg in Groenlo,

Pierre Cuypers in Gelderland, het beeld Maria in de zon en de orgelmaker C.F.A. Naber. Daarnaast is een rubriek opgestart waarin de PC's over hun kerk en werk vertellen. Dit geeft een goed beeld van wat er allemaal op de 'werkvloer' gebeurt. Regelmatig worden ook businesspartners van de SOGK geïnterviewd.

De redactie probeert plaatselijke oudheidkundige verenigingen te interesseren voor de afname van een aflevering van Venster als daarin een artikel staat dat voor hun leden interessant kan zijn. Dat is in 2012 twee keer gelukt. Daardoor hebben dit jaar ruim 1800 leden van plaatselijke oudheidkundige verenigingen een exemplaar van Venster in de bus gekregen.

Nieuw is ook het inhoudsoverzicht van alle afleveringen van Venster én van alle voorgangers van Venster sinds 1975. Met dit overzicht kan iedere geïnteresseerde snel zien welke kerken, onderwerpen, etc. behandeld zijn.

Alle uitgaven van de stichting zijn inmiddels ook digi-

taal beschikbaar via www.archieven.nl en dus eenvoudig toegankelijk voor belangstellenden.

Onder andere door verandering van drukkerij in 2011 zijn de kosten van het blad aanzienlijk gedaald, zonder enig kwaliteitsverlies. Het bestuur van de SOGK is zeer tevreden over de wijze waarop de redactie van Venster het blad interessant weet te maken en te houden voor donateurs en belangstellenden.

Contacten met zakelijke relaties

Het aantal leden van onze netwerkclub voor businesspartners is in het verslagjaar gestegen tot 25. Voor hen is op 25 oktober een tweede netwerkbijeenkomst belegd, dit keer in de Oude Kerk van Etten, met o.a. een lezing door de heer J. Nij Bijvank, projectleider van het Gelders Restauratie Centrum over het provinciaal beleid ten aanzien van het behoud van vakmanschap op dit terrein, de zogenoemde Gelderse Voet.

'Ik hecht groot belang aan het bewaren van ons religieus erfgoed en het uitdragen van de geschiedenis ervan. Want vertel je de geschiedenis van de kerk, dan vertel je de geschiedenis van het dorp en de mensen. In deze tijd van ontkerkelijking zijn mensen minder geïnteresseerd in religie, maar wel in historie. Aan de SOGK is de taak om deze geschiedenis op allerlei manieren uit te dragen en om mensen bij de kerk te betrekken, zodat het geen exclusief en afgesloten gebouw wordt voor een select groepje.'

Mieke Kock, tot eind 2012 PC-voorzitter van de Maartenskerk in Etten

'Al een paar jaar ontvang ik basisschoolkinderen in de kerk en vertel hen over de geschiedenis van de kerk en van het dorp. Over hoe er geleefd werd. Daarna gaan ze aan de hand van de lesbrieven opdrachten maken. Het biedt een mooie ontspanning voor mij als gepensioneerde. De kinderen zijn enthousiast en leergierig. Weer eens wat anders dan in de schoolbanken les krijgen! Ik vind het positief dat ze naar een kerkgebouw toegaan en zelf zien wat het is. Zo ontdekken ze spelenderwijs dat het een buitengewoon mooi kerkje is dat het waard is om te behouden.'

Piet van Dijk, vrijwilliger educatieve project, Dorpskerk van Leur

‘Het werk van de Stichting Oude Gelderse Kerken dragen wij een warm hart toe. Tegenwoordig is het voortbestaan van ons religieus erfgoed sterk afhankelijk geworden van een uitbreiding van functionele mogelijkheden van het kerkgebouw. Kerken worden, behalve voor de eredienst op zondag, ook opengesteld voor concerten, vergaderingen, symposia enzovoorts. Dit biedt de beheerders mogelijkheden om kosten te dekken. Deze verbreding van kerkelijk gebruik kun je voortbestemmen noemen en biedt vele voordelen. Herbestemmen is een stap verder. Het kerkgebouw krijgt een geheel nieuwe, niet-kerkelijke functie. Onze rol als architect is om bij herbestemming van het gebouw de cultuurhistorische aspecten te behouden voor de toekomst. Hierbij zoeken we steeds naar een goede verbinding tussen oud en nieuw.’

Carien de Boer-van Hoogevest, Van Hoogevest Architecten in Amersfoort

Educatie

De lesprogramma's die de SOGK ontwikkelde voor de basisscholen rond Leur/Wijchen en Groenlo, lopen onverminderd goed door, met veel positieve reacties van de scholen. Inmiddels is een derde lesprogramma rond de Sint-Antonius-van-Paduakerk in Kranenburg in volle ontwikkeling. In 2013 zal dat programma gereed zijn. Zeer waarschijnlijk volgt daarna de ontwikkeling van een les-pakket voor de regio Tiel.

Samenwerking Geldersch Landschap & Kasteelen

Als bekend is de uitvoering van een aantal beheerswerkzaamheden (financiële administratie, secretariaat, bouwkundige ondersteuning, publiciteit) al vele jaren ondergebracht bij de werkorganisatie van Geldersch Landschap & Kasteelen (GLK). Dit dienstverleningscontract wordt regelmatig geëvalueerd. De SOGK stelt de nauwe samenwerking met GLK zeer op prijs.

Contacten met de provincie Gelderland

De SOGK is een neutrale en onafhankelijke stichting, maar heeft – omdat zij de provincie Gelderland als werkterrein heeft en binnen de provincie de enige instantie is die bedreigd religieus erfgoed in eigendom heeft – vanzelfsprekend een intensieve relatie met het provinciaal bestuur. Ook dit jaar leidde dat tot diverse goede gesprekken met de gedeputeerde die cultuurhistorie in haar portefeuille heeft (mevrouw Traag) en de medewerkers van de afdeling cultuurhistorie.

Tot ons genoegen heeft de provincie besloten om – ondanks de bezuinigingen die zij moet doorvoeren in de jaarlijkse subsidies voor instellingen in de sector cultuur

‘De SOGK is een organisatie met een eigen gezicht, eigen bezit en eigen achterban, die op het gebied van bouwkundige zaken, secretariaat en communicatie/pr met ons samenwerkt. Als Geldersch Landschap & Kasteelen beschouwen we deze band als een vruchtbare vorm van intensieve samenwerking.’

Peter van den Tweel, directeur Geldersch Landschap & Kasteelen

'In mijn vrije tijd pak ik, als het even kan, de fiets. Wat is er fijner dan zo onze prachtige provincie te verkennen? Routes uitstippelen en de weg vinden is, ook op de fiets, dankzij gps-systemen een fluitje van een cent. Maar: als de moderne techniek mij in de steek laat, kan ik altijd terugvallen op de oude vertrouwde bakens in ons landschap: kerktorens! Geen dorp zo klein of er is wel een kerk. Midden in ons landschap, midden in onze samenleving. Ook als de kerkelijke functie kleiner wordt, blijft een kerk onmisbaar voor de eigenheid en schoonheid van stad en land. Heel vaak gaat het om prachtige oude en zeer oude monumenten. Kenmerkend voor de streek en kenmerkend voor een tijdperk. Het is geweldig dat we in Gelderland een enthousiaste stichting hebben die zich inzet om dit rijke cultuurbezit voor ons en toekomstige generaties te behouden!'

Annemiek Traag, gedeputeerde provincie Gelderland

en cultuurhistorie – de bijdrage aan de SOGK voor dit verslagjaar onveranderd te laten. Die bijdrage wordt geheel gebruikt als (gedeeltelijke) vergoeding voor de kosten van de voorlichtingsactiviteiten en de educatieve projecten van de SOGK. En dus niet voor de kosten van de gebouwen die de SOGK bezit.

Financiën

De financiële positie van de SOGK is onveranderd goed en stabiel. De stichting is dankbaar voor de donaties die zij ontvangt. De ontvangsten uit nalatenschappen geven de stichting een extra steun in de rug en dragen bij tot duurzaam beheer van de kerken in bezit van SOGK.

Als toelichting op de balans en verlies- en winstrekening, zoals opgenomen in bijlage 1, kunnen wij melden dat 2012 financieel redelijk stabiel is verlopen. We konden weer rekenen op onze donateurs en businesspartners, de provincie Gelderland en op gelden van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Ook kregen we weer gelden uit legaten. Daarnaast zijn de huuropbrengsten hoger doordat we vaker verhuurden. Ook hebben we rente- en dividendinkomsten toegevoegd aan onze resultaten.

De kosten waren in het verslagjaar hoger dan vorige jaren omdat we inmiddels meer kerken in ons bezit hebben. In 2012 gaven we onze bezittingen alleen die onderhoudsbeurten die beslist noodzakelijk waren. Jammer dat we weer last hadden van diefstal aan onze gebouwen. Koperen regenpijpen zijn blijkbaar zeer in trek bij lieden die het niet zo nauw nemen met bezittingen van anderen. Waar mogelijk zijn maatregelen genomen om herhaling te voorkomen. De algemeen secretaris was in 2012 voor het eerst het gehele jaar parttime voor onze stichting aan het werk. Verder

Kranenburg. Foto: Museum.

mochten we weer rekenen op een groot aantal vrijwilligers die zich belangeloos inzetten voor de SOGK. Zonder de inzet van deze tientallen vrijwilligers zou onze stichting geen bestaansrecht hebben. Een woord van dank voor deze grote groep is dan ook zeker op zijn plaats.

De vermogenspositie van onze stichting is thans gezond mede door ontvangen bruidsschatten bij aankoop van kerken, beleggingsinkomsten en ontvangen legaten. Dit vermogen zullen we komende jaren hard nodig hebben

'In 2012 heb ik de SOGK een geldbedrag geschonken, omdat kerken die het lukt om in deze tijd open te blijven, een extra steuntje kunnen gebruiken. En dankzij de 1,25-regeling was dat nog gunstig voor de belastingaangifte ook. Maar daar heb ik het niet voor gedaan. Ik heb tot mijn 27ste in Etten gewoond en de Maartenskerk ligt me na aan het hart. Het is maar goed dat de SOGK deze kerk heeft overgenomen, want de kleine Nederlands-hervormde gemeenschap in Etten kon het onderhoud niet meer opbrengen.'

B. Bosman, donateur SOGK (sinds 1991)

‘Zelf heb ik niks met kerken of religies. Maar ik woon op een steenworp afstand van de kerk en fungeer als gastheer namens de SOGK wanneer een klas op bezoek komt in het kader van het educatieve project. Ik vind het belangrijk dat kinderen in de omgeving weten dat de kerk er is en dat ze iets over de geschiedenis ervan horen. Hun cultuurhistorisch besef wil ik, hoe gering mijn rol daarin ook is, graag stimuleren.’

Wim de Laat, vrijwilliger Dorpskerk van Leur

om ons werk van instandhouding van en educatie over religieuze monumenten goed te kunnen blijven doen. De volledige jaarrekening 2012 met accountantsverklaring kunt u vinden op onze website.

Bestuursstructuur en –samenstelling

Voorzitter prof. dr. Erik de Gier heeft – zeer tot onze spijt – in het begin van het verslagjaar besloten om zich niet verkiesbaar te stellen voor een tweede termijn. Dat o.a. als gevolg van de in het vorige verslag gemelde ernstige en langdurige ziekte waarmee hij was geconfronteerd. De SOGK is hem veel dank verschuldigd voor zijn vierjarig voorzitterschap, een periode die gekenmerkt wordt door een sterk groeiend ‘aanbod’ van monumentaal erfgoed en daaruit voortvloeiende overnames (Kranenburg, Bronkhorst). Ter gelegenheid van zijn afscheid is op 5 juli een themabijeenkomst georganiseerd in de kerk van Leur, gevolgd door een receptie in het tegenover de kerk gelegen ontmoetingscentrum van GLK.

Op 1 oktober is als nieuwe voorzitter aangetreden mevrouw drs. A.E.H. (Annelies) van der Kolk, oud-gedeputeerde en oud-lid van Provinciale Staten van Gelderland en op het moment van aantreden waarnemend burgemeester van Harderwijk.

In het verslagjaar besloot helaas ook de bestuurssecretaris, mevrouw T.M. (Mariëlla) van Essen, om persoonlijke redenen om geen tweede termijn te aanvaarden. Met dank voor haar werk is in besloten kring afscheid van haar genomen. Ze is inmiddels opgevolgd door mevrouw M. (Marja) Urbach.

Bronkhorst. Foto: Nico Peek.

Het verslagjaar was het eerste volle jaar waarin drs. N.E.J. (Nico) Peek parttime in onze dienst was als algemeen secretaris. De SOGK is zeer gelukkig met de bijdrage die hij levert aan het werk van de stichting. Hij assisteert het bestuur bij de beleidsvoorbereiding en coördineert de beleidsuitvoering.

Toekomstvisie

In het verslagjaar zijn de voorbereidingen van start gegaan voor het opstellen van een nieuw meerjarenbeleidsplan 2013 – 2016. Dat zal medio 2013 gereed zijn. Het is duidelijk dat door de ontwikkelingen in kerkelijk Nederland een steeds groter aantal eigenaren van religieuze monumenten problemen zal krijgen bij het beheer ervan, zowel financieel als wat betreft menskracht. Dat zal betekenen dat de druk op de SOGK om monumenten in eigendom over te nemen waarschijnlijk nog groter zal worden.

De kernpunten van de ontwikkeling in de komende jaren zullen daarom zijn:

- verdere professionalisering van de SOGK
- verbreding van het draagvlak van de stichting (naamsbekendheid, aantal donateurs)
- uitbreiding van het bezit van de stichting en het verkrijgen van de status van professionele beheerder van monumenten (in het kader van de SIM-regeling)
- handhaven van de solide financiële situatie van de SOGK, die een voorwaarde is voor een verantwoorde groei.

Bijlagen

- Balans, Verlies & Winst rekening
- Accountantsverklaring
- Beschrijvingen van de gebouwen die de SOGK ultimo 2012 in bezit had.

Ultimo 2012 was het bestuur als volgt samengesteld:

• Voorzitter	mevr. drs. A.E.H. van der Kolk
• Vicevoorzitter	G. van Reenen
• Secretaris	mevr. M. Urbach
• Penningmeester	G.B. Beltman
• Lid	mr. C.A.M. Kleipool
• Lid	mr. W.J.J. Kruidenier
• Lid en bouwkundig adviseur	W.H. Wensink

In 2012 traden geen wijzigingen op in de samenstelling van de Raad van Advies. Deze was ultimo 2012 als volgt samengesteld:

• Voorzitter	drs. J.J.P. Gardeniers
• Secretaris	F.J. van Lochem
• Overige leden:	drs. J.W.G. Dekkers
	drs. K. Emmens
	G. Oldenbeuving
	mevr. dr. E.B.F. Pey
	W. Welmers

Bijlage 1
Balans, Verlies & Winst rekening

KONINGS MEEUWISSEN
ACCOUNTANTS EN BELASTINGADVISEURS

Staat van baten lasten over 2012

	2012		2011	
	€	€	€	€
Baten		227.769		259.007
Lasten				
Batenburg	7.935		5.522	
Leur	2.498		1.889	
Etten	12.248		9.534	
Groenlo	28.133		20.324	
Avezaath	6.065		1.877	
Rijswijk	17.031		2.641	
Zulphen	2.428		-1.681	
Kranenburg/Vorden	4.736		34.532	
Bronckhorst	3.572		73	
Dremp	1.138		1.835	
Hoog-Keppel	1.650		83	
Hummelo	1.418		82	
Vorden	1.649		448	
Hengelo	3.731		-11	
Kosten ondersteuning bestuur/staf	142.740		116.004	
PR kosten	21.942		24.949	
		258.915		218.081
Resultaat		<u>-31.148</u>		<u>40.926</u>

Balans per 31 december 2012

	31-12-2012		31-12-2011	
	€	€	€	€
Activa				
Vaste activa				
Materiële vaste activa				
Gebouwen/grond	20.015		14	
Inventaris	20.000		-	
		40.015		14
Financiële vaste activa				
Lening w/g	-		25.000	
Beleggingen	803.013		530.209	
		803.013		555.209
Wlopende activa				
Vorderingen				
Te ontvangen onderhouds- en restauratiebijdragen	71.752		162.115	
Overige vorderingen en overlopende activa	66.834		379.889	
		138.586		542.004
Liquide middelen		1.485.481		1.494.814
		<u>2.467.095</u>		<u>2.592.043</u>
Passiva				
Besteedbaar vermogen		1.198.137		1.178.144
Vastgelegd vermogen		1.097.966		954.698
Langlopende schulden		84.312		94.545
Kortlopende schulden				
Aflossingsverplichting langlopende schulden	9.765		9.765	
Crediteuren	15.918		62.548	
Overlopende passiva	60.977		292.344	
		86.660		364.657
		<u>2.467.095</u>		<u>2.592.043</u>

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van de
Stichting Oude Gelderse Kerken te Arnhem

Bijgesloten samengevatte jaarrekening, bestaande uit de balans per 31 december 2012, de winst-en-verliesrekening, zijn ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Oude Gelderse Kerken te Arnhem. Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij die jaarrekening in onze controleverklaring van 11 april 2013. Desbetreffende jaarrekening en deze samenvatting daarvan, bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 11 april 2013.

De samengevatte jaarrekening bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van relevante wet- en regelgeving. Het kennisnemen van de samengevatte jaarrekening kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Oude Gelderse Kerken te Arnhem.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opstellen van een samenvatting van de gecontroleerde jaarrekening in overeenstemming met de grondslagen zoals beschreven in de toelichting.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de samengevatte jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands Recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810, "Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten".

Oordeel

Naar ons oordeel is de samengevatte jaarrekening in alle van materieel belang zijn de aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Oude Gelderse Kerken en in overeenstemming met de grondslagen zoals beschreven in de toelichting.

Beuningen, 24 april 2013.

Konings & Meeuwissen

drs. R.A.A.M. Cobussen RA

Bijlage 3

Beschrijvingen van de gebouwen van de SOGK

Foto: Paulien Keijzer.

Hervormde Oude Sint-Victorkerk, Batenburg
(in eigendom sinds 1978)
De kerk is in de middeleeuwen oorspronkelijk gebouwd als zaalkerkje. Na de verwoesting in de Tachtigjarige Oorlog zijn

in de vroege zeventiende eeuw alleen het laatmiddeleeuwse driebeukige schip en de wat oudere, ingebouwde torenromp in ere hersteld. In de kerk is een grafzerk uit 1429 aanwezig van Gijsbert van Bronckhorst Batenburg, een romaans doopvont uit de dertiende eeuw, diverse grafzerken uit de zeventiende eeuw alsmede preekstoel, doophek en banken uit dezelfde periode. Uit de negentiende en twintigste eeuw dateren de predikantenborden, met de namen van de predikanten sinds 1608. Het uurwerk stamt uit 1910. In 1963 is het vervangen door een elektrisch aangedreven uurwerk. Het orgel is een De-Crane orgel uit 1770. De laatste restauratie is in 1984 afgerond.

Foto: Carel van Gestel.

Kapel Bronckhorst, Bronckhorst
(in eigendom sinds 2011)
De kapel is gesticht door Gijsbert van Bronckhorst en zijn echtgenote in 1344 en kent een lange geschiedenis van verval en herstel. Met als dieptepunten een verwoestende brand in 1633 en een lange tijd van

gebruik als schoollokaal tussen 1842 en 1932. In de jaren 1960-1962 is de kapel grondig gerestaureerd en in de oude staat teruggebracht.

Torens (3) gemeente Bronckhorst (in eigendom sinds 2011)
Tegelijk met de kapel in Bronckhorst heeft de burgerlijke gemeente Bronckhorst de eigendom van enkele monumentale kerktorens in deze gemeente aan de SOGK overgedragen.

Hengelo. Foto: Henk Bruring.

Toren Hengelo

De rijzige toren van de oorspronkelijk aan Remigius gewijde kerk in Hengelo staat grotendeels in het schip. Hij bestaat uit drie geledingen, aan de noordzijde geflankeerd door een traptoren die tot de tweede geleding reikt en dateert van het midden van de vijftiende eeuw. De onderste geleding van de toren is met tufsteen bekleed. De twee andere geledingen zijn opgetrokken van baksteen met speklagen van tufsteen.

Hummelo. Foto: Henk Bruring.

Toren Hummelo

Van de nieuwe aanwinsten is de toren van de hervormde kerk in Hummelo de jongste. In 1838-1839 verving deze nieuwe kerk een laatmiddeleeuwse voorganger. De bijbehorende toren is half in pandig en springt half uit de voorgevel naar voren. De toren van Hummelo bestaat uit drie geledingen.

Vorden. Foto: Henk Bruring.

Toren Vorden

De toren van de hervormde kerk in Vorden staat tegen de laatmiddeleeuwse kerk, oorspronkelijk gewijd aan Antonius. De vier geledingen hoge toren is geheel uit baksteen opgebouwd en dateert

vermoedelijk uit de tweede helft van de veertiende eeuw. Opmerkelijk is dat de spitsboog van de ingang bij een restauratie (1896-1899) aan de buitenzijde werd gewijzigd in een ronde boog.

Foto: Jean Gardeniers.

Hervormde Maartenskerk, Etten

(in eigendom sinds 1996)
De oudste kerk in Etten is de Maartenskerk, een eenbeukige kerk uit 1442 met kruisribgewelf met een iets ouder driezijdig gesloten koor. De romaanse toren is van tufstenen gebouwd. In het begin van 1945 is de kerk zwaar

beschadigd. In de periode 1948 tot 1956 zijn de herstelwerkzaamheden voltooid. De preekstoel dateert uit 1628, de twee klokken uit 1394 en 1403. Er staat een eenklaviers Naber-orgel uit 1844. De laatste restauratie is in 2003 afgerond. De restauratie van het orgel werd in 2010 afgesloten.

Hervormde Oude Calixtuskerk, Groenlo

(in eigendom sinds 1978)
De Oude Calixtuskerk is een laatgotische pseudo-basiliek van aanzienlijke afmeting met een oudere toren, die in 1371 al in aanbouw was. Het koor is omstreeks 1440 gebouwd,

samen met een traptoren en de noordkapel. In het koor zijn nog restanten van laatmiddeleeuwse muurschilderingen en een romaans doopvont aanwezig. Het pseudo-basilikale schip is tegen 1500 gebouwd. In de kerk bevinden zich kruisribgewelven. In het begin van 1945 is de kerk zwaar beschadigd. In de periode 1946 tot 1951 zijn herstelwerkzaamheden voltooid. Het orgel is een Flentrop-orgel uit 1951. Van 2005 tot en met 2007 vond een omvangrijke restauratie en revitalisatie plaats.

Hoog-Keppel. Foto: Henk Bruring.

Hervormde Petrus-en-Pauluskerk, Hoog-Keppel

(in eigendom sinds 2012)
De twaalfde-eeuwse toren van tufsteen is het oudste onderdeel van deze oorspronkelijk aan Petrus en Paulus gewijde kerk. De verhoging uit de veertiende eeuw kenmerkt zich door de speklagen. Omstreeks 1400 is aan de toren een nieuw driebeu-

kig schip met eenbeukig koor toegevoegd. In de achttiende eeuw zijn de zijbeuken gesloopt, maar de bouwsporen getuigen nog altijd van hun aanwezigheid. In de kerk staan een zeventiende-eeuwse kansel en een orgel uit 1740 van Matthijs van Deventer.

Hervormde Sint-Lambertuskerk, Kerk-Avezaath

(in eigendom sinds 1999)
De middeleeuwse bouwdelen van de Hervormde Sint-Lambertuskerk bestaan uit het laatgotische koor uit omstreeks 1500 en de ingebouwde toren, waarvan de tuf-

stenen onderbouw romaans is. Omstreeks 1640 is de toren met een verdieping verhoogd. Over het koor bevinden zich fraaie netgewelven. In 1861 werd het oude schip vervangen door een neogotische zaal met een portaal tegen de noordmuur. Het schip werd overdekt door een stucgewelf dat het gewelf in het koor imiteert. Toen is de kerk ook uitwendig bepleisterd. Er zijn nog enkele laatmiddeleeuwse schilderingen. De oorspronkelijke preekstoel uit 1772 is door brand verwoest, de huidige preekstoel is afkomstig uit de Broederenkerk te Zutphen. Na overdracht aan de SOGK werd een dringend noodzakelijke onderhoudsbeurt uitgevoerd.

Sint-Antonius-van-Paduakerk, Kranenburg

(in eigendom sinds 2009)
De voorheen katholieke Sint-Antonius-van-Paduakerk, een neogotische driebeukige kruisbasiliek, is ontworpen in 1855, gebouwd in 1856 en volgende jaren,

en gewijd in 1867. Het is de oudst bewaard gebleven kerk van de bekende architect P.J.H. Cuypers. In 1965 en 1970 is de oorspronkelijke polychromie verwijderd, evenals de inventaris. Momenteel is er het Heiligenbeeldenmuseum gevestigd.

Hervormde Oude of Dorpskerk, Leur

(in eigendom sinds 1976)
Het middeleeuwse kerkje van Leur, omringd door eikenbomen en gelegen op een verhoogd kerkhof, ver- raadt vele bouwfasen. De

sobere toren met overhellende spits stamt uit het eind van de dertiende en het begin van de veertiende eeuw. Later die

Foto: Carel van Gestel.

eeuw is het schip gebouwd met alleen aan de zuidzijde een zijbeuk. Aan de oostkant is in het begin van de zestiende eeuw het laatgotische koor toegevoegd, waarin een laatmiddeleeuwse beschildering bewaard is. De grafkapel tegen de zuidzijde van het koor is van de families Van Balveren en Van Verschuer. Het torenportaal deed ooit dienst als dorpsgevangenis. De zeer noodzakelijke restauratie startte in 1984 en werd medio 1987 voltooid.

Foto: Carel van Gestel.

Hervormde Martinuskerk, Rijswijk (in eigendom sinds 1989)

De Martinuskerk is een gepleisterde gotische pseudobasiliek uit omstreeks 1530 en heeft drie beuken onder één dak. Van de sobere toren stamt de onderbouw vermoedelijk nog uit de veertiende eeuw en is omstreeks 1500 verhoogd toen ook het koor werd

gebouwd. Schip en koor zijn voorzien van netgewelven, de zijbeuken van kruisgewelven. Rond 1865 is het gebouw gemoderniseerd en voorzien van neogotische toegangen en gietijzeren vensters. Ook zijn de buitengevels gepleisterd. De preekstoel dateert uit omstreeks 1860, de lezaar is van oudere datum (1760). Een tiengebodenbord uit 1685 kreeg omstreeks 1860 nieuwe vleugelstukken. Het orgel is gebouwd door J.F. Witte in 1875. Het uurwerk dateert uit 1887. Van 1991 tot 1993 vond een ingrijpende restauratie plaats.

Foto: Henk Bruring.

Hervormde Sint-Joriskerk, Voor-Dremp

(in eigendom sinds 2012)

In Voor-Dremp staat de Sint-Joriskerk, gewijd aan Sint Joris, de heilige Georgius, van wie de traditie vertelt dat hij een draak versloeg en daarmee het leven van een

koningsdochter redde. De tufstenen toren stamt uit de twaalfde eeuw en kent een rijke decoratie van lisenen en boogfriezen. In de veertiende eeuw is de toren verhoogd en in de vijftiende eeuw is een traptoren toegevoegd. Het eenbeukige koor met netgewelf stamt uit de vijftiende eeuw; het schip uit de vroege zestiende eeuw is in de negentiende eeuw wegens bouwvalligheid gesloopt. Het neogotische schip uit die tijd is tijdens de restauratie van 1961-1963 gesloopt waarna het huidige, schijnbaar laatgotische, pseudobasilikale schip tot stand kwam.

Foto: NiG stedendriehoek.

Synagoge Zutphen

(in eigendom sinds 1976)

De synagoge is in 1879 gebouwd en bestaat uit een zaal met zijbeuken. In die zijbeuken is op een later moment een verdieping aangebracht. De voorgevel met neogotische elementen is geled door pilasters en rondboogfriezen. In de topgevel zijn twee wetstafelen aangebracht boven het middelste rondboogvenster. In het

interieur scheiden rondboogarcaden de zijbeuken van de hoofdruimte. Na de Tweede Wereldoorlog werd de synagoge in gebruik genomen als machinefabriek en werd er een verdiepingvloer in gemaakt. In 1980 kwam het gebouw leeg te staan en werd er een restauratieplan gemaakt. De restauratie en inrichting werd in 1985 afgerond. Na de inwijding in 1985 is het gebouw weer in gebruik genomen als synagoge.

*Wolken, weiden en dijken
Dorpen en kerken
Hier leeft het Gelderse rivierenlandschap*

Foto: Nico Peek.

